

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Vita Spirituali, Eivsque Perfectione - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1611

Quòd perfectio anima[m] ab omni morbo sanet. Cap. xiv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77833)

fortibus Domine, quis similis tui, magnificus in sanctitate, terribilis, atque laudabilis, & faciens mirabilia. Verè in omnibus magnificus, sed magnificus in sanctitate, quia hoc opus copiosiores sumptus, & expensas maiores poposcit. Verè in omnibus terribilis, sed terribilis in sanctitate, quia sanctorum vita magnum infirmis timorem incurit, & ad diligentiorum Dei cultum, & reuerentiam instigat. Verè in omnibus laudabilis, sed laudabilis in sanctitate, quia vita perfecta non solum Detum propter omnia opera sua, sincerissime laudat, sed & omnes eam considerantes ad sempiternas laudes auctori sanctitatis tribuendas inuitat. Cuius rei testem luculentissimum habemus Chrysostrum, qui hac de causa diuinam glorificationem, à sanctitate prodeuntem, omnibus aliis Dei laudibus, & glorificationibus anteponit in hæc verba: Nihilominus iustum fuerit pro viribus gratiarum actionem offerre, & indefinenter glorificare Dominum nostrum, & per benedictionem crebram, & per vitam optimam. Ista enim est clarissima Dei magnificatio, quando per innumeras linguas glorificationem offerimus. Nam qui virtute præditus est, facit vt omnes qui intuentur eum, Dominum suum laudent: & glorificatio hæc ei, qui occasionem præbuit, magnam & ineffabilem Dei misericordiam conciliat. Quod igitur nobis beatius foret, si glorificaremus, non solum nostris linguis bonum Deum, sed & proximos quoque, vt nostro nomine eum glorificent, incitemus. Tantum enim virtutis robur est, vt innumeris linguis conditorem laudare queat. Dilectæ nihil vtiq; vitæ virtutis studio coparari potest. Vnde & Christus dicebat, Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrem vestrum, qui est in cælis. Vidisti quomodo lumen, cum apparuerit, dispellit tenebras: ita & virtus: si conspicua fuerit, & malitiam effugat, & erroris tenebras abigit, mentemque videntium excitat ad Deum glorificandum. Deus itaq; non solum magnificus, & terribilis in sanctitate, sed & laudabilis in sanctitate, quia hæc est, quæ Deum ore omnium hominum laudat, & propter quam (scilicet vt illi seruiant) omnes aliæ creaturæ factæ sunt, quæ Deum tamquam pedisequæ sanctitatis glorificant.

Tu, ô religiose, qui ad hoc à Domino benigne vocatus es, & ad vitam religiosam adductus, vt ei sacrificium huius glorificationis offeras, ne repide & officiantur viuendo, à Creatore tuo hanc gloriam tibi sibi charam, & tam sibi debitam, subtrahas. Tu, cuius ministerium est perpetuis laudibus Deum glorificare, ne laudes decurtes, ne quod pretiosius est diuinam laudem fueris, dum Deum ore laudas, & vita non laudas, quia Dominus integrum animal in sacrificium requirit, & (vt est in Isaiâ) diligit iudicium, & odio habet rapinam in holocausto. Ne impossibilitatē causeris, quia gratia præsto est, & si eam concipiueris, & adiutricem vocaueris, assidentem illâ fortibus tuis inuenies. Nec dicas in corde tuo parum, & nullius momenti est quod abripio, nullius æstimationis est apud Dominum, si eum puritas meæ vitæ glorificat. Ne, inquam, hoc dicas, quia nulla illi glorificatio, nulla illi laudatio pretiosior, quàm illa, quæ moribus, & vita viri perfecti cõfertur. Ad hanc omnes per os Dauidis inuitat; Nam qui timetis Dominum, ait laudate eum, vniuersum semen Iacob glorificate eum. Hæc de cælo prospiciens, an sibi tribuatur, attente considerat. Dominus enim de cælo prospexit super filios hominum, vt videat si est intelligens, aut requirens Deum, vt videat scilicet, si est aliquis, qui operibus & diuinæ legis custodia, eius gloriam & honorem requirit. Hæc delapsus ad terras ab vniuersis hominibus in sponsam

A dilectam exquirat. Vnde in eius ingressu omnes hanc vocem auribus cordis excipiunt: Afferte Domino filij Dei, afferte Domino filios arietum] opera videlicet, quibus arietes & duces gregis & Apostolos imitemini. Et per hæc opera afferte Domino gloriam & honorem: afferte Domino gloriam nomini eius, adorate Dominum in atrio sancto eius. Hanc gloriam à perfecta iustorum vita manantem, velut materiã ingentis lætitiæ complectitur. Quia si hominibus lætum est, & gloriosum, inquit Cyprianus, filios habere consimiles, & tunc magis generasse delectat, si ad patrem lineamentis paribus soboles successiuâ respondeant: quantum maior in Deo patre læticia est, cum quis spiritualiter nascitur, vt actibus eius, & laudibus diuina generositas prædicetur? Hanc denique sibi subtrahi molestè fert, & admittes acerrima increpatione percutit, dicens: Filius honorat patrem, & seruus dominum: si ergo pater ego sum, vbi est honor meus, & si Dominus ego sum, vbi est timor meus? Haud quaquã frater in animum tuum inducas, vt rem tã dilectam, tam pretiosam, tam desideratam à tuo Domino, & Creatore subtrahas, ne dicat tibi, vt annotauit Cyprianus, illud quod dixit impiis Iudæis; Filiu nutriui, & exaltavi, ipse autè spreuit me. Dominus te adoptauit in filium, te gratiæ lacte nutriuit, te in statum filio suo dignu mirabiliter exaltauit, ne illu irideas, quia in die extremo irideberis; ne illum contemnas, quia in hora mortis contemneris, sed magis ore lauda, corde honora, vitæ sanctitate magnifica, vt iustitiæ palmam, vt laborum tuorum coronam accipias, vt sis ex felicissimis illis, qui sunt audituri: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis ab origine mundi paratum est.]

Quod perfectio animam ab omni morbo sanat.

CAPVT XIV.

Diximus perfectionem opus esse Dei, eoque Deum glorificari, nondum tamè expressimus, quanta sit hæc gloria, quam Dominus ex nostra perfectione decerpit, vnde operæ pretium est, vt hoc (prout ruditati nostræ possibile fuerit) ad instructionem legentium exprimamus. Cogitanti verò mihi quo pacto magnitudinem huius gloriæ declararem, quatuor Dei elogia memoriæ succurrerunt, quæ meæ ignorantia ad hanc rem vtiq; explicandam subuenient. Dominus enim in scripturis sanctis vocatur medicus. Nam, Benedic anima mea Dominum, inquit Dauid, qui sanat omnes infirmitates tuas. Et filius Dei, cuius sicut vna est substantia cum Patre, ita vna est virtus, & vna potestas, sibi medici nomen arrogat, dicens: Non egent, qui sani sunt, medico, sed qui malè habent. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Vocatur rex, Quia tu es ipse rex meus, inquit, & Deus, qui mandas salutes Iacob. Et, quoniam Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes Deos. Quia in manu eius sunt omnes fines terræ, & altitudines montium ipsius sunt. Vocatur diues: Meæ sunt, ait ipse, omnes fere siluarum, iumenta in montibus, & boues, cognoui omnia volatilia celi, & pulchritudo agri mecu est. Et Paulus; Idè Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocâr illu. Deniq; vocatur sponsus: de Ecclesia quippe scriptum est, quia vocauit Dominum virum suum, & alio loco, quoniam ipse tamquam sponsus procedens de thalamo suo. Maxima autè gloria medici est, si ægrotum desperatū, & deploratum sanet, & è faucibus mortis ereptum pristina

Chry. bñ. 26. in Ge.

Mat. 5.

Isa. 61.

Sap. 6.

Psal. 21.

Psal. 23.

Psal. 28.

Cyp. ser. de zeloz. li. 1.

Malac. 1.

Isa. 1.

Mat. 25.

Psal. 102.

Luce. 9.

Psal. 43.

Psal. 94.

Psal. 49.

Rom. 10.

Osee 1.

Psal. 18.

sanitati restituat. Maxima gloria regis est, si vilissimos homunciones, non solum nobiles, sed etiam magnates faciat, & in regia dignitatem exalter. Maxima gloria diuitis est, si ita in pauperculos diuitias & opes dissipet, ut sine vilo sua substantia detrimento, eos pecuniosissimos ac ditissimos efficiat. Maxima gloria spoli est, si sponfam, & illam arrogantem, & virorum contemptricem, ad eum sibi subdat, & in suum amore, & desideriu trahat, ut in eo solo omnes suas delicias & vniuersa desideria constituat. Has igitur omnes glorias & laudes Dominus ex animarum perfectione consequitur, ut sic constet perfectionem vitam inter omnia creata factori suo pretiosissimum vestigial gloria, & laudationis exoluere.

Nunc inuestigemus primum, quam scilicet mirabilem sanitatem Deus, animae, perfectionis ministerio, restituat. Statim autem sese oculis mentis offeret status ille quietus, & felix, in quo Creator omnium genus humanum condiderat. Fecit enim Dominus hominem rectum,] ut est in Ecclesiastico, & eum in ipso creationis momento gratia circumdedit, & iustitia originali vestiuit. Gratia afficiebat animam, & illam Deiformem, reddebat, & omnibus creaturis sensibilibus Dominam charissimam, Angelis foretorem amabilissimam, & Deo filiam acceptissimam constitutebat: Originalis iustitia (quam omnium donorum Spiritus Sancti, & virtutum insularum a gratia manantium cumulum esse putamus) vires animae tam pure spirituales, ut memoriam, intelligentiam, & voluntatem, quam corporeas coniuncto inhaerentes, ut sensus, & appetitus, optimè moderabatur, & puras, atque pacatas faciebat, & minimis quoque defectibus liberabat. Eratque tunc homo memoria tranquillissimus, intellectu perspicacissimus, voluntate rectissimus, sensibus obedientissimus, appetitu subiectissimus, in quo corpus animae iustum sine vlla contradictione sequebatur, sensus & appetitus rationi parebant, & ratio Diuini numinis ducebatur imperio. Quam hominis perfectam sanitatem scriptura non siluit. Nam eum ad imaginem, & similitudinem Dei conditum astruit,] quorum primum, scilicet, imaginem, ad naturam integram, rationis compotem, arbitrio liberam, & omnium rerum corporalium reginam; secundum verò, nempe similitudinem, ad perfectam gratiam virtutum, & donorum fontem, & diuinam sanctitatis imitatricem, Origenes, Basilius, Ambrosius, Gregorius Nyssenus, Rupertus, Damascenus, & alij referunt. Et alio loco ait: Haec, nimirum sapientia, illum, qui primus formatus est a Deo, pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodiuit, charismatibus intellige, & donis suis: & postquam lapsus est, eduxit eum a dilecto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia,] id est, potestatem omnibus visibilibus dominandi. Et rursus: Deus creauit de terra hominem, & secundum imaginem suam fecit illum. Et iterum conuertit illum in ipsam, & secundum se, ut scilicet decebat ipsum Deum, vestiuit virtute. Quid autem esse potest, a Deo, ut ipsam decebat, hominem vestitum esse virtute, nisi diuinam misericordiam, ac largitatem perfectissimis virtutum donis hominem decorasse? Quae autem sunt haec dona, nisi ea praclarissima nomine vnus originalis iustitiae contenta: quae Prosper Regiensis Episcopus hac elegatissima oratione describit. Non inquietabat molesta sollicitudo quietum, non fatigabat labor anxius otiosum, non somnus opprimebat inuitum, non amittendae vitae timor angebat de immortalitate securum. Habebat facilem victum, corpus ex omni parte sanum, tranquillum motum, cor mundum, ignarus poenalis mali,

habitor paradisi, expertus peccati capax Dei. Postremo quid eo felicitus fuit, cui erat orbis subiectus, nullus infestus, liber animus, & visibilis Deus? Et reuera aequum est credere, talem hominem, scilicet gratia pulchrum & iustitia originali protectum, fuisse formatum, quoniam in gloriam ordinatus creabatur, & nullum erat impedimentum, quominus in ipso creationis puncto dona supernaturalia reciperet, & de manu Creatoris sui perfectus, & omnino sanus, imò & sanctus prodiret.

Sed heu, homo in honore positus suam felicitatem non intellexit, & ideo honorem perdidit, dignitatem dilapidauit, innocentiam statim amisit. Nam a veteroso serpente deceptus, & in prauaricationem lapsus, innocentiam commutauit in culpam, animam foedissimam macula pro decore, & puritate suscepit, & turbam omnium malorum admittens, vniuersa bona gratuita a seipso separari permisit. Ecce Adam, inquit Dominus, veluti humanam stultitiam irridens, quasi vnus ex nobis factus est, sciens bonum & malum. Sciuit bonum, quia sicut cum aliquis perdit oculos, aut manus, eorum utilitatem & necessitatem aduertit, ita homo terrenus perdendo iustitiam, iustitiae dignitatem agnouit. Et sciuit malum, quia per peccatum omnium calamitatum, & miseriarum experimentum cepit, & malorum ac aegritudinum animae copia incurrit. Ille tam memoria tranquillus innumeris illuditur vanitatibus, & per ridicula, & noxia discurret, ad eum vt mertes cogatur dicere, quoniam cor meum dereliquit me. Ille tam intellectu perspicax, mille ignorantis & caecitibus implicatur, qui tunc bene aliquid sapit, cum dicit, Comparatus sum iumentis insipientibus, & similis factus sum illis. Ille tam voluntate rectus, a Deo discessit, & ad vilissima quaeque incurruus est: nam de illo & de suis posteris scribitur: opus manuum suarum adorauerunt, quod fecerunt digiti eorum. Et incurruauit se homo, & humiliatus est vir. Ille sensibus obediens de eorum rebellione coqueritur, & de nuditate animae suae ab ipsis saepe facta tristatur. Oculum meum, inquit, depraedatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meae. Ille appetitu subiectus, ab illo sibi poni laqueos animaduertit, & suos affectus, infidelitatis acculat: quia in via hac, quae ambulabam, absconderunt laqueum mihi. Ille corpore sanus, & vegetus, maximis ac plurimis aegritudinibus affligitur (nam, vt dixi quidam, morborum mille species) imò & ipse qui paritur, dissimulare neciens, ait, quonia infirmus sum, sana me Domine, quonia conturbata sunt ossa mea. Nam corpus animae imperium subire detrectat, etsi illa abstinere vult, hoc manducare, si illa vigilare appetit, istud dormire, si animam laborare, corpus oriri, & socordia consumi, delectat. Nam sensus, & appetitus rationi non parent, sed tamquam serui rebelles aduersus illam insurgunt, & (quod miserabilis est) deceptam, & captiuam pertrahunt. Nam ratio diuinas leges praeterit, sui creatoris iussa contemnit: quae audit; Fregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non seruiam. Quid moror, & hominis morbos enarro: omne caput languidum, & omne cor mærens. A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. Vlnus & liuor, & plaga tumens non est circumligata, nec curata medicamine, neque fora oleo. Aduerte istorum, morborum tum multitudinem, tum qualitatem, & videbis nihil esse in homine, quod non aegrotet, interitum metuat, & dolorem sentiat. Caput, vt interpretatur Richardus Victorinus, est liberum arbitrium, cor, est consilium, pes, carnale est desiderium. Quid potest esse sanum in eo, cuius liberum arbitrium languet, ratio mæret, & affectus aegrotat? Caput, id est, liberum arbitrium languet, quia sine me, inquit Dominus, nihil potestis

Eccle. 7.
D. Tho. 1.
p. 95. ar.
3.

Gen. 10.

Orige. 3. c.
6. Basil.
hom. 10.
ex am.
Amb. lib.
6. c. 7. &
8.
Nyss. 60.
de creatio
ne homin.
c. 4. & 5.
Ruper. 2.
de operib.
trinit. c. 3.
Dama. 2.
fidei. c. 12.
Sapient. 1. c.
Eccle. 17.

Prosper. lib.
2. de vita
contemp.
c. 18.

Genes. 3.

Psal. 39.

Psal. 48.

Isaia. 2.

Thren. 3.

Psa. 141.

Psa. 6.

Ierem. 2.

Isa. 1.

Richa. de
statu in-
terioris.
hom. c. 1.
& 11.

Ioan. 15.

facere:]

facere:] & nihil languidius excogitari potest eo, qui sine externo adiutorio nihil omnino, quod ad salutem proficit, facere valet, nec se erigere, aut ad bonum mouere. Cor, id est, consilium, morietur: nam & appositae scientia, apponitur dolor & mœror, cum certum sit, quod in multa sapientia multa sit indignatio, & qui addit scientiam, addit & laborem.] Et quanto quis melius ratione cognoscit malum pœnæ: quo dignus est; tanto vehementius suis prauitatibus indignatur: & quanto perfectius perspicit in malum, quod patitur; tanto acriori stimulo doloris urget. Pes, id est, affectus, cum toto corpore dolet; non enim est sanitas in carne mea, ait, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum.] Totus igitur homo languet, & velut quidam Iob percussus est vlcere pessimo à planta pedis vsque ad verticem, & nullum illi remedium manet nisi vt contritionis testa saniem tantorum delictorum radat, & in sterquilinio humilitatis sedeat.] At eo desperantius languet, quod nullum omnino remedium siue contritionis, siue humilitatis admittit. Nec enim vulnus peccati appposito medicamine detestationis curat, nec luorem scandali circumspeditione, & verecundia contegit, nec plagam tumentem prauæ consuetudinis, oleo saltem compunctionis illinit. Huius morbum sub nomine tyrannidis (quia non solum generalis infirmitas, sed etiam dira tyrannis est) Bernardus non minus pulchre quam deuotè depingit. Fuit aliquando, ait, cum hoc meum castrum tyrannidi suæ impius ille subiecerat, sibi potestatiue membris imperans vniuersis. Quantum eo nocuerit tempore præfens adhuc indicat desolatio & egestas. Heu nec continentiæ murum in eo, nec patientiæ antemurale reliquit. Exterminauit vineas, messuit segetes, arbores extirpauit: quippe etiam oculus iste meus deprædabatur animam meam. Denique nisi quia Dominus adiuuit me, paulò minus habitasset in inferno anima mea. Dico autem infernum inferiorem, vbi nulla confessio, vnde nemini datur exire. Cæterum etiam tunc nec carcer illi deerat, nec infernus. Ab ipso nempe conuersionis, & perditionis pessima: deprehensa principio, non alibi quam in domo propria, carcerali est mancipata custodia, nec aliis, quam suæ illius familiae data tortoribus. Erat enim illi conscientia carcer, erant tortores ratio & memoria; atque hi quidem crudeles, austeri, & immisericordes: sed longè minus rugientibus illis preparatis ad escam, quibus erat iam iamque tradenda.] Aduerte diligenter à quanta dignitate, ad quantam calamitatem; quanta sanitate, ad quantam infirmitatem; à quanta libertate, ad quantam seruitutem est homo prolapsus, qui in anima gratiæ vita priuatus, in viribus suis miserabilibus morbis percussus, & eisdem tamquam catenis & vinculis compeditus, crudelissimo tyranno demoni seruebat, & infirmus, ac impotens, vt illi obtemperaret, anxius curis, & operibus laboriosis vacabat.

Quam magna gloria erit hunc vincitum expedire, hunc incarcerationum eripere, hunc captiuum liberare? Quam eximia laus debebitur ei, qui hunc agrotum tam deploratum sanauerit, hunc mortuum suscitauerit, & ita vitæ & sanitati restituerit, vt & eius, qui infirmabatur, sit vita perfectior, salus robustior, status constantior, & merces meritorum gloriosior? Hoc, Domine, opus tuum est, ista tibi decreta est laus, ista non alij quam tibi deberur gloria. Non alij quam tibi Creatori meo, dico: Sana me Domine, & sanabor; saluum me fac, & saluus ero, quoniam laus mea tu es.] Tu enim es, qui animam mortuam viuificas, viuificatam sanas, sanatam, in vita & salute cõseruas, & à malo seruatum præordinato tempore in tuâ glo-

ria palatium admittis. Hanc spiritualem salutem ab anima perditam Dominus, perfectionis beneficio restituit, quæ cum gratia, & charitas perfecta sit, perfectis virtutibus exornata, & Spiritus sancti donis & abundantissimis auxiliis fulcita, nihil in anima mortuum, nihil ægrotum, aut vulneratum, nihil liuidum, aut deforme relinquit. Sed ordinem huius curationis, & datæ sanitatis consideremus, quia pulchrum est oculis, & suauè spiritali palato hominis istam mirabilem transformationem videre, & cibum hunc non iræ, non vindictæ, sed miserationis, sed amoris, sed pietatis gustare. Respice itaque mortuum, id est, peccatorem, à Deo, qui vita nostra est alienum, peccatis fœtidum, iniquitatibus corruptum & deprauatis moribus contaminatum. Si hic surrecturus est, & ad vitam rediturus accedit ad eum Christus, qui & Deus noster, & medicus est. Accedit, inquam, dum huius defuncti calamitatem respicit, miseriam intuetur, timore concutit, & à tam misero statu liberare disponit. Vt autem hoc mirabile opus ordiatur primo defuncti ad vitam reuocat, eo modo, quo Eliseus (in quo ipsemet Dominus præsignatus est) filium Sunamitidis reuocauit ad vitam. Ascendit, inquit, & incubuit super puerum: posuitque os suum super os eius: & oculos suos super oculos eius, & manus suas super manus eius, & incuruauit se super eum.] Ita prorsus propheta noster potens in opere & sermone, ascendit super interfectum istum, cum eum humilitate subiicit sibi: incumbit super eum, cum stertibus & gemitibus emollit; & vera peccati detestatione cooperit: ponit os suum super os eius, cum labia ad confessionem peccatorum aperit; & oculos super oculos eius, cum cordi ad cognoscendam peccati fœditatem, & virtutis pulchritudinem, lumen intelligentiæ tribuit: & manus super manus eius, cum manus in opera satisfactionis extendit: & incuruat se super puerum, cum eius imbecillitati se attemperat, & nec mortui deformitate deterritus, nec fœtore reiectus, nec ingratitude violatus, à cepto desistit. Iam isto suauis, ac benigno contactu anima prius defuncta incipit viuere, & vitæ insignia, id est, virtutis actiones ostendere. Calefacta est, inquit, caro pueri, & oscitauit puer septies, aperuitque oculos.] Calefit anima, cum spiritus seruore concepto fructus dignos penitentiae facit, & errata in Deum admissa operibus penitentiae castigat. Oscitat septies, iuxta Bernardum, cum quinque sensus duplici præcepto charitatis subiicit, & membra, quæ seruebant iniquitati, ad iniquitatem, cogit seruire iustitiæ in sanctificationem, & aperit oculos, cum gressus suos in semitis iustitiæ dirigit, & ne ad vomitum reuertatur, attentè considerat.

Hoc præstantissimo iustificationis beneficio, quo homo detestatione peccati, & gratiæ infusione, ad Dei amicitiam reuertitur, viuus factus est, sed nondum sanus, quia reliquiæ adhuc pristinæ mortis supersunt, id est, vitia prauis actionibus, acquisita quæ ipsum iam per gratiam viuentem, morosum ad bonum faciunt, & in lecto antiquæ vanitatis iacere cogunt, & functiones sanitatis, nempe faciles & suauès virtutum actiones impediunt. Crescat itaque gratia, consuetudine benè sanctæque viuendi, augeatur charitas, perficiatur omnis virtus, vt à primæua infirmitate ad perfectionem prouecta primùm vitia vincat, & liger, deinde domo cordis eiciat, postremò extrinsecus irruentia, aut infirmitate affectuum nostrorum aduersus nos occultè bellantia non solum irridet, sed virtutis augmento seruire compellat. Dominus ergo perfectionis ministerio hominem gratis viuentem sanat, & quodammodo ad statum innocentie

Eccle. 1.

Psal. 37.

Iob. 2.

Bern. ser. 2. de assump.

C

D

E

4. Reg. 4.

4. Reg. 4.

Bern. ser. 16. in Cant.

amissum reuocat, dum omnia eius interiora & exteriora componit. Eius cor, antea per distractionem, & caliginem ignorantia mceres, omni castitia & anxietate liberat, dum memoriam desiderio caelestium reprimat; & per noxia aut inania antea vagantem, Dei, aut rerum necessariorum, quo tempore, & loco necessariae sunt, recordatione coeret. Et dum intelligentiam splendore rerum supernarum illuminat, & aerebus terrenis auocata ad caelestia iugiter contemplanda sustollit. Eius caput antea per imbecillitatem, & boni fastidium languens omni infirmitate, & repugnantia eximit, dum liberum arbitrium gratia auxilijs abundantissimis roborat, gemina charitate, Dei & proximi delinit, & iustitia, ac misericordia componit. Eius pedem cum reliquo corpore morbidum sanat, dum affectum per fortitudinem & temperantiam ab bonum quarendum exsuscitat, & a desiderio voluptatum prohibitarum abducit. Et sic in officina crucis Christi mortificationis vnguento, & gratia medicaminibus, omnis languor pellitur, ut illud Pauli aspiciamus impletum; Quia verus homo noster simul crucifixus est, ut destrueretur corpus peccati, & ultra non seruiamus peccato. Iam vulnus peccati abiit, quia homo peccato non tamquam mancipium seruit, sed tamquam miles iustitiae, & sanctitatis bellum indicit. Iam liuor scandalali fugit, quia iustus se aspicientes, non ad malum prouocat, sed luce bonorum operum ad omne bonum inuitat. Iam plaga tumens discessit, quia inueterata consuetudo mali in boni consuetudinem mutata est, & omnem virtutem, omnem sanctitatis actionem facillime exercet, qui omne vitium & omnem impuritatem antea quassierat. Iam in homine perfecto non apparent, nisi cogitationes sanctae, desideria caelestia, verba fructuosa, labores, & sibi, & proximis, & Ecclesiae proficui. Iam ille qui erat sentina vitiorum, sterquilinum iniquitatum, locus inmunditiarum, factus est schola sanctitatis, hortus amonitatis, doctrina virtutis. Iam denique homo languidus, & triginta & octo annos habens in infirmitate sua,] quia ad quadragenarium numerum (ut meditari est Augustinus) vniuersa lege sacramentorum, duorum praceptorum charitatis impletione carebat, ad imperium Saluatoris tollit grabatum suum, & ambulat, quia corpus suum, corporisque passiones, & omnia externa sua in iustitiam, & metis puritatem ordinat. Grabatum nostrum corpus est, inquit Bernardus, in quo prius languidi iacebamus serientes desideris, & concupiscentis nostris. Nunc portamus illud, cum spiritui seruire cogimus: & mortuum nostrum portamus, quia corpus mortuum est propter peccatum. Ambulamus tamen, non currimus, quia corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Ambulemus etiam in domum nostram. In quam domum? in matrem omnium, quia sepulchra eorum domus illorum in aeternum. Vel potius in domum nostram, quam habemus ex Deo non manufactam, aeternam in caelis.] Sanus quidem, & vegetus factus est homo, qui non corpore tamquam lecto decumbat, sed illud, onus certe importabile, facile tollat, & humeris fortitudinis, & stabilitatis impositum, in domum suam, id est, in domum sibi a Domino praeparatam, & bonorum operum pretio mercatam, scilicet in caelestes mansiones inuehat. Salus ista, quam genus humanum in sanctis ac perfectis suscepit, non solum maior est illa quam in statu innocentiae possederat, sed etiam est robustior atque gloriosior. Maior est, quia ceteris sanctorum in hoc statu praestantiores sanctos habet, & donis

gratiae nobiliores, & Deo coniunctiores, quam innocentiae status haberet. In illo enim pacis & tranquillitatis statu opera quaedam egregia, & praecleara non essent, quibus status hic noster mirum in modum abundat. In quo nimirum est patientia, & constantia Martyrum; Euangelica paupertas, castitas, & obedientia religiosorum; aspera, seuera, & dura vita Monachorum: rigida, & ultra quam credi posset intoleranda conuersario penitentium. In illo statu non veniret Filius Dei (quod probabilis Thomas, Athanasius, Ambrosius, Augustinus, Nazianzenus, Leonem, & alios patres secutus existimat) carne nostra velatus, & ita mundus illo duce, illo imperatore, illo sole iustitiae, illo copiosissimo riuu donorum largitore careret. In illo statu nulla esset mater Dei, atque adeo nec talis gratia & sanctitas (quae profecto eximia est) qualis matri Dei debebatur, unde & totus orbis mirus pulcher, & diues esset, hac gemma pretiosa, hac regina inclita, hac luna plena, & nullum vniquam defectum sustinente, priuatus. In illo statu non essent Apostoli, Ecclesiae patres, Sanctorum principes, & caeli lumina, qui Christi conuictu, & conuersatione, eximia dignitatis acquisitione, insignium meritorum adeptione, & laborum perpessione, tantam sanctitatem nacti sunt, quam nullus ad hunc conuictum non admittit, ad hanc dignitatem non vocatus accepit. In illo statu non esset acies martyrum, qui larga effusione proprii cruoris incomparabilem pulchritudinem Ecclesiae attulerunt, & sibi ipsi passione mortis (qua nihil est difficilius, nihil amarius) eximium gratiae, & meritorum incrementum comparauerunt. In illo statu nostrorum confessorum corona non esset, qui stigmatibus Christi donati, id est, rigore vitae & sustinentia maximorum laborum, diuites non tantum bonis operibus sine difficultate factis lucent, sicut sancti in statu innocentiae luerebant, sed cilicis & flagris liuidi; inedia & vigiliis squalidi; persecutionibus & opprobriis exercitati resplescent. In illo denique statu non esset flos virginitatis, tentationibus impugnatus, & ancipitibus bellis ac contradictionibus impetitus. Licet enim tunc feminae, ut Augustinus & Thomas putant absque fractione sigilli virginis conciperent, tamen virorum amplexibus, & generationi, ac filiis procreandis vacarent; quare homines vtriusque sexus pulcherrima & abundantissima merita virtutis carnis non haberent. Ista igitur illustrissima dignitates, & ista cumulatissima merita, sanctis nostris per Christum data, illi statui innocentiae deficerent. Quare huius temporis gratia, & sanctitas maior, & cumulatior est, multique sancti nostri omnes sanctos, qui tunc haberentur, excedunt. Et ideo culpa primi parentis felix dicenda est, non solum, ut inquit Gregorius, quia talem meruit habere Redemptorem, sed etiam quia Redemptor noster ita naturae humanae fracturam solidauit, ut eam pulchriorem redderet, ita diuitias perditas recuperauit, ut copiosiores & maiores efficeret. Unde verum est dictum Pauli; ubi abundauit delictum, superabundauit & gratia,] superabundauit, inquam, gratia supra delictum, quia illud conspiciunt, & dono Dei adueniente omnino delent: & superabundauit supra gratiam praecedentem, quia haec per Christum data, & tantis meritorum fluminibus augmentata, gratiam illam tam quietam & pacificam inuadit.

Salus quoque sanctorum post naturam lapsam robustior est, quod vel ex euentu ipso dignoscitur. Eva enim mater nostra prima demonis suasionem decepta est, primo vulneris ictu prostrata, primo

Rom. 6.

Ioann. 5.

August. tract. 17. in Ioann.

Bern. ser. in feria 4. hebdomadae post pascha.

D. Tho. 3. p. q. 1. a. Athanas. serm. 3. contra Arian. Amb. lib. de Incarnat. Dominica Sacram. c. 9. Aug. lib. 1. de peccato. merit. & remis. c. Nazian. orat. 4. de Theolog. Lec. ser. 3. Pentecost.

Aug. 14. de ciuit. c. 26. D. Tho. 1. p. q. 68. a. 2. ad 4.

Rom. 5.

laqueo, & illo non admodum occulto deuicta. Nequaquam, dixit aduersarius, morte moriemini.] Quis in his verbis statim dolus non videat? Dixerat Dominus, in quocumque die comederis ex eo, morte morieris.] & dicit Diabolus, nequaquam morte moriemini; cuius credendum erat? an Diabolo, qui mendax est, & pater eius? an Deo, qui verax est, & origo veritatis? Nequaquam morte moriemini.] Verbum igitur Dei falsum erit, & verbum tuum, o Diabole erit verum? comminatio Dei, & poena transgressoribus irrogata, irrita erit & nulla, mendacium autem tuum stabit? Sicut enim Deus, ais, quod in quocumque die comederis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dij.] Ergo inobedientia & diuini mandati transgressio, quae Angelos in daemones conuertit, & te ex pulcherrimo atque sanctissimo determinum, & iniquissimum effecit, Deos facit? Ergo Deus tam infirmus, & imbecillus est, ut ipso reluctantem possit creatura vilissima, ab eo per peccatum fugiendo, se Deo vnire, Deitatis coronam surripere, & in thronum Deo praeparatum ascendere? Ista tuasio, o Diabole, dolus est, tendicula est, mendacium est, quod vel stultissimi intelligent, & a morte sub praetextu diuinitatis oblata effugient. Ac mater nostra Eua, aut non intellexit, aut se intelligere dissimulauit, ut suo appetitui satisfaceret, & pomi vetiti gustum, & saporem acciperet. At Adam pater noster, nihilo fortior factus vno coniugis verbulo, vna mulierculae lacrymacula victus est, dedique viro suo pomum, qui comedit, & aperti sunt oculi amborum.] Siccine diuinum mandatum a primo humani generis parente, custodiendum fuit? Itane lex facilis, ad postulandam obedientiam data, fuit a rationabili creatura seruanda? An ille, qui, ut inquit Paulus, seductus non est,] debuit, ut mulieris voluntati satisfaceret, Dei voluntati contraire, seipsum pessundare, omnes nos perdere, & orbem vniuersum turbare? Quae dedit, ait, viro suo & comedit.] Ut indicet, quod qua facilitate comedit pomum, deglutiuit peccatum, gustauit mortem, & gratia ac iustitiae dona sibi concessa vastauit. Ista fuit duorum illorum hominum perfectorum fidelitas erga Deum; quos status innocentiae tulit. Nam & illi non tantum gratiosi creati sunt, verum in gratia quoque, & charitate perfecti. At sancti post lapsum Adae a Christo liberati non ita facile daemones se subdiderunt, & eius cantum Sirenis ausculturant. Multis eorum parum visum est, se a vitio ligno subtrahere, id est, a rebus prohibitis affectum subducere, nisi etiam non prohibita fugerent, quae possent aut mentem a diuinis auellere, aut velocem in Deum cursum retardare. Ideoque diuitias contempserunt, delicias intriserunt, honores, & dignitates repudiauerunt, & omnium rerum creaturarum nuditatem sectati sunt, ne quae res eorum affectum ad caelum euolantem detineret, aut purissimam mentem aliqua cura negotij secularis inficeret. Multi non vnus arboris pomus, sed magnis voluptatibus illecti, aut superbis opibus, & saeculi splendoribus inuitati, eos constanter reiecerunt, aliquando ne diuinam amicitiam perderent, nonnumquam vero (quod maius est) ne sine diuinae gratiae iactura, saltem interiore quietem perderent, aut iam adeptam puritatem amitterent. Multi apud reges & principes mundi grauius offenderunt, & ab omnibus amicis & inimicis contemni & irrideri, & spoliari passi sunt, ne vel in minimo veritatem desererent, aut in vitium adulationis & leuitatis incurrerent. Multi flagella, colaphos, infamiam, aculeos, cruces, & vniuersa tormentorum genera, & ipsam mortem, & illam acerbissimam sustinuerunt, ne fides & innocentia sibi surri-

peretur, & ne sanctissimarum Dei legum transgressores existerent, aut patria caelestis inuenirentur ex tortes. Hi ergo, (in quorum caetu non solum viros fortes, sed infirmas mulieres, & tenerimas virgunculas, & pusillos infantes aspicio) qui ita fortiter aduersus daemones dimicauerunt, & eius caput fregerunt, & suis insidijs insulauerunt, & tanta fidelitate atque constantia Dei amicitiam tutati sunt; robustiorem, & stabiliorem salutem animae se habere praetendunt, his, qui leuissima tentatione suborta ab illo felici statu deciderunt, & seipsos atque nos omnes in peccatum & mortem praecipitant. Et sicut illi, qui in laboribus & assiduis corporis sudoribus sunt, educati robustiores sunt, quam ij, qui in delicijs & otiositate nutriuntur; ita perfecti viri tentationibus & insulsiuibus assueti (iuxta necessitatem suam) fortiores gratiam, & (vt ita dicam) salubriorem accipiunt, quam homines in statu innocentiae obtinerent, qui aut nullas aut paucas tentationes, & illas non ab ipsa natura corrupta, & ad malum prona, sed ab extrinseco exortas sustinerent: quas facillime aduerterent, & cum abundantissima gratia illi statui tributa superarent.

Ac tandem salus nostrorum sanctorum est multo felicior, atque gloriosior, quia non tantum dono data, sicut illa primorum parentum, sed bello & armis accepta, & proprijs laboribus acquisita. Si enim gloriosius est, diuitias, & nobilitatem industria propria, & armis parare, quam donatione regum accipere, & si felicius est opes a parentibus perditas recuperare, & augere, quam ab ipsis partas imprudenter prodigere: illustrius etiam erit, gratiam, & iustitiam ab homine lapsa labore sanctorum actionum, quibus gratia cooperatur, & Dei vocationi respondet, reparari, beatus innocentiam a primis parentibus amissam filios Deo fideles sanctitate operum obtinere. Et illi quidem patris nostri perfectionem dono datam; & sine meritis acceperunt, acceptamque post paucas horas miserabiliter consumperunt, at sancti, & perfecti viri illorum natura filij; sed gratia filij Dei, non donatione sola, sed sanctissima vitae meritis habuerunt, & ab illis consumptam non sine magno incremento reparauerunt. Quod si isti in hoc statu captiuitatis constituti, nonnumquam cadunt, aut maculas leuium peccatorum contrahunt, hi casus, aut haec macula eorum gloriam nequaquam minuunt, quia gloriosius est in incipiti bello, licet non sine suscepto vulnere, victoriam allequi, & ingentes diuitias de manibus hostium rapere, quam in tranquillissima pace partas sine labore opes manibus depraedatorum offerre. Haec est ergo maxima gloria Dei, quod per Christum filium suum, hominem mortuum suscitauit, inimicum reconciliauit, iacentem erexit, & mille vulneribus saucium, perfectae sanitati restituit. Haec est incomprehensibilis laus Creatoris, & Saluatoris nostri, quod homines inimicos in suam arctissimam amicitiam euehit, iniquitatibus saeculatos non vitiumque mundat, sed purissimos reddit, & plane terrenos immissa perfectione virtutis caelestes constituit. Hoc est demum illius altissimum crucis Christi trophaeum, quod peccatores sanguine ex suo latere manante purgavit, suis ignominijs nobilitauit, & sua nuditate sanctitatis stola vestiuit. Hanc gloriam, quam Dominus ex sanctorum vita reportat, ex tua vita, o religiose, qui haec legis, etiam accipiet, si sanctitatis via ingrediaris, si teipsum vincas, si mundana deferas, si virtutes quaras, si vitia derelinquas, & si Deo intellecto & affectu cohaereas. Quare enitendum tibi est a somno tepiditatis surgere, a feretro foecundiae, in quo mortuus iaces, Deo vocante, & iuuante, teipsum

erigere,

erigere, ut omnes qui hoc mirabile opus aspexerint, timor accipiat, ita ut dicant; Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia Dominus visitauit plebem suam.

Quòd perfectio animam in verissimam dignitatem extollit.

CAPVT XV.

Magna prorsus est hæc gloria medici nostri, quòd ægrum iam desperatum, perfectione sanauerit, sed non minor est gloria Regis nostri, quòd hominem abiectissimum, & filium iræ, atque gehennæ, perfectione in altissimam dignitatem euexit. Quæ enim maior animæ dignitas esse potest, quàm quòd sit amica Dei; quòd sit filia Dei; quòd sit sponsa Dei: hac verò anima sanctitate pura, & virtute perfecta cumulatissimè iustos imperfectos excellit. Sed relinquamus dignitatem istam, quàm supra tetigimus, & aliam præstantissimam exprimamus. Hæc autem est, quòd anima viri perfecti, est magnificentissima habitatio Dei, quam Dominus non molestis peccatorum impetibus, sed odoriferis floribus sanctorum desideriorum, & suauissimis fructibus bonorum operum sepius inhabitat. Longè sint nunc à nostra memoria iniquorum animæ, quæ porcorum sunt cœnum, id est, demonum domicilium, in quibus tamquam in sordissimo luto voluntantur, & solum animarum imperfectarum ac perfectarum discrimen consideremus, ut horum dignitas nos in magnam admirationem, & ex ea in ardens desiderium perfectionis adducat. Animas tepidorum, & terrenis affectibus seruentium hospitia esse summi Dei negare nõ possumus, modò illa gratiam diuinam habeant, & graui aliquo peccato non sordiant. At qualia hospitia? certe alia, quæ & ipsis imperfectis non minimam ignominiam afferant, & benignissimo Deo in illis commoranti grauissimam molestiam ingerant. Si tu regi potentissimo angustam cellam in hospitium tribuisses, portis, & feris priuatam, sordibus fœdatam, sedilibus, & mensa, & lecto, & omnibus aliis necessariis vacuam, nõne tibi esset ignominiosa ista hospitalitas, & regi molesta? Sed hoc facis, cum in mente imperfectionum, & turbationum, & curarum secularium plena Deum tuum habitare compellis. Ista enim tua mens, quia circumspeditionem non habet, qua amorem rerum mundanarum fugiat, portis & feris caret; quia peccatis leuibus, numquam gemitibus & mœrore dilutis, satis referta est, stercore, & puluere sordet: quia virtutum decore vacua est, sede, & mensa, & lecto, & aliis ad commodam habitationem necessariis eger. Non mirum si summus Rex indignatus eam deserat, & te aliquo graui peccato subiacere permittat, & tuam cæcitatem & stoliditatem exhorreat. Qui Regem cœlestem, cui cœlum sedes est, quem cœli cœlorum capere non possunt, tam irreuerenter excipis, tam indignè tractas, & in tam vilissimo, & fœdissimo hospicio principem gloriæ ob tuam negligentiam commanere non erubescis: an nescis, quid faciat Dominus, cum in tali anima tepida, & incuriosa sibi hospitium præparatur? Vocat Angelos suos, vocat ministros suos, id est, prælatos, & iobet illis per os Ieremiæ: *Vlulare super terram animam: tollite resinam ad dolorem eius, si fortè sanetur.* Quòd si medicinam aueretur, & morum emendationem subire detrectet, ait, Curauimus Babylonem & non est sanata, derelinquamus eam, &

Lnc. 7.

Ierem. 51.

Ibidem.

A eam vnusquisque in viam suam, quoniam peruenit vsque ad cœlos iudicium damnationis eius, & eleuati est vsque ad nubes. Vide nõ solum quàm ignominiosum, sed etiã quàm periculosũ sit Deũ in hospitio animæ segnis & vecordis excipere, siquidem eã Dominus tantis imperfectiõibus indignatus, relinquit, & ex paruis ad maiora & gratia prolaberem, iudicio, quod perueniat vsq; ad cœlos, id est, grauissima damnatione, castigat.

At anima viri perfecti habitatio Dei est, tam pulchra, tam magnifica, tam sibi grata & accepta, ut eam domum, & sedem, & requiem, & planè cœlum pulcherrimis astris decoratum appellet. Domus Dei est, vel (ut modestiùs de habitaculo supernæ maiestatis loquamur) cœnaculum paruum, per quod Dominus non cursim, & velociter transit, sed in eo perseveranter & libenter requiescit. An non mulier illa magna Sunamitis dixit viro suo, ut Elisai præsentia frueretur: *Faciamus ei cœnaculum paruum, & ponamus in eo lectum, & mensam, & sellam & candelabrum, ut cum venerit ad nos, maneat ibi?* Neque est suo desiderio frustrata; quia veniens Propheta in cœnaculo sibi parato requieuit. Idem ergo nobis faciendum est, & perfectionis acquisitione facimus, quia scilicet Domino in cordibus nostris habitaculum, in quo requiescat, præparamus. Cor namque viri perfecti cœnaculum Dei est, humilitate paruum, mortificatione quietum, castitate, & rerum contemptione mundum. Nec cœnaculum vacuum est, sed rebus necessariis optimè ad habitationem instructum.

C Inuenitur enim in eo pacis lectulus, contritionis mensa, iudicij sella, & cognitionis propriæ candelabrum. Pax lectus est, quia in pace factus est locus eius: locus, inquam, vbi tamquam in lectulo requiescit, & suauiter dormit. Contritio mensa est, nam ad illius mensam recumbebat Dominus, qui dicebat: *Cineream tamquam panem manducabam, & potum meũ cum fletu miscebam.* Hunc panem licet insuauem non despicit Dominus, imò libenter manducat. Cor enim contritum & humiliatum, inquit, Deus non despiciet. Iudicium sedes est: quoniam iustitia & iudicium præparatio sedis tuæ. Et sedem Domino parat, in qua sententiam nostræ absolutionis pronunciet, qui sua errata diligenter examinat, & debita fœueritate castigat. Sui cognitio candelabrum est,

D non vacuum, sed lucerna clarissima decoratum, nam omnis cognitio est lux, quæ mentem nostram illuminat, & ignorantia tenebras telegat. Cum his omnibus donis anima sancta polleat, non est ambigendum, quin cœnaculum Dei sit, in quo verus Eliseus Saluator noster Iesus iugiter maneat, donec in præmium hospitalitatis sedula viri perfectum in æternas mansiones excipiat. Quare Paulus, discrimen inter Moysen & Christum constituens, quòd ille sit Dei seruus, hic filius, ait, *Christus verò tamquam filius in domo sua, quæ domus sumus nos: si fiduciam, & gloriam spei vsque ad finem firmam retineamus.* Hanc domum ipse Christus in cordibus iustorum extruit præstantiori ratione, quàm reges terræ sibi palatia aut domos adificant. Quoniam isti non propriis manibus, sed ministerio seruorum aut artificum domos fabricant, & sæpè non tanta maiestate, & stabilitate, quantam vellem, aut imperitia artificis, qui mente concepta actione perficiat, aut defectu materia, quæ tantum decorem suscipiat, aut vitilitate lignorum, & lapidum & cæterorum huiuscemodi, quibus stabilis permanentia repugnat. At Dominus ipse domum perfectionis elaborat, & quia omnipotens est, & nihil inueniri potest, quod illi resistat, eam splendidissimam & tutissimam, quantum vult, in

E

4. Reg. 4.

Psal. 75.

Psal. 101.

Psal. 50.

Psal. 88.

Hebr. 3.

sanctis